

Стражнікова І.В.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та освітнього
менеджменту імені Богдана Ступарика
*ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ, Україна*

Теоретичні основи підготовки експертів у галузі освіти в ЗВО України

В умовах глобалізації, євроінтеграції та інформатизації суспільства освіта перетворюється на один із вирішальних засобів формування людського капіталу, а тому для цілісного дослідження соціально-значущих проблем розвитку сфери освіти України вагомим значенням набуває підготовка фахівців, здатних до експертно-консультативної діяльності в галузі освіти. Разом з тим теоретичні та практичні засади експертизи як складової професійної діяльності управлінців в галузі освіти ще залишаються мало дослідженими.

Активне впровадження в освітню практику інноваційних процесів стало поштовхом до розвитку освітнього консалтингу, а відтак постала проблема запровадження експертизи як громадсько-державного управління освітою. У зв'язку з цим, актуальності набуває саме підготовка експертів у досліджуваній галузі в закладах вищої освіти.

Відомо, що провідною функцією експерта є надання консультаційної допомоги різним категоріям учасникам освітнього процесу. Адже експертиза являє собою рефлексію практики, реконструкцію минулого процесу, виявлення істотного, є видом аналізу, який співвідносить уявлення про об'єкт з виявленими його характеристиками завдяки результатам проведеної експертної діяльності [3].

Експертна діяльність потребує не тільки високої кваліфікації фахівця, а й відповідної підготовки. Експертів потрібно готувати до професійного спілкування, важливо технологізувати процедури проведення експертиз для захисту експертних висновків від необ'єктивності, політичної заангажованості,

упередженості. Відповідно така підготовка повинна базуватися на певних принципах, зокрема самостійності, спільної діяльності, власного досвіду, диференціації, контекстності навчання, усвідомленості, розвитку освітніх потреб.

Відповідно до принципів, С. Б. Перінов сформулював найбільш загальні, рамкові вимоги до моделі підготовки експертів, які забезпечують її функціонування: максимальне використання для підготовки експертів з освіти потенціалу існуючих освітніх структур; розробка спеціального змісту освіти для підготовки експертів, який враховує конкретні напрями діяльності експертів та функції, які вони реалізують як пріоритети; використання різних форм та методів експертизи в процесі підготовки з метою активізації навчання, які забезпечують не лише оволодіння технологіями та методами експертизи, а й які формують експертну позицію у тих, хто навчається; включення діяльності щодо підготовки експертів з освіти як підсистеми, в більш широку систему забезпечення тих процесів розвитку освіти, які повинні забезпечувати експерти; розгляд процесу підготовки експертів з освіти в контексті більш широкого процесу формування групового суб'єкта регіональної експертизи в галузі освіти; використання, на всіх етапах формування суб'єкта регіональної експертизи, механізмів державного керування, які забезпечують відкритість даного процесу; періодичне (щорічне) коригування завдань та змісту підготовки експертів [2, С. 5].

На думку багатьох вчених (О. С. Боднар, С.С.Татарченкова, В.А. Ясвин та ін.), експертна підготовка має здійснюватися на основі базових програм підготовки, наприклад: поглиблених програм для підготовки та підвищення кваліфікації власне експертів; освітніх програм для осіб, залучених до прийняття рішення про проведення та призначення експертиз. Тому, при розробці таких програм необхідно враховувати, що особи, які починають працювати експертами, вже мають професійну кваліфікацію в певній галузі знань, тому їх потрібно ознайомити з методологією науки, методологією експертної діяльності та специфікою «експертного мислення», глобальними

тенденціями до розширення міждисциплінарних зв'язків тощо. А ось при розробці освітніх програм для осіб, залучених до прийняття рішення про проведення та призначення експертиз йдеться про розкриття можливостей та обмежень експертних досліджень при вирішенні актуальних проблем сучасного суспільства. Потенційні замовники експертиз мають усвідомлювати її можливості, достатньо повно і адекватно розуміти її завдання.

Таким чином, у результаті підготовки експертів у закладах вищої освіти студенти мають оволодіти компетентностями необхідними для експертної діяльності, зокрема: соціально-особистісними (здатність до організації власної науково-дослідницької діяльності, здатність до системного критичного мислення; науковий світогляд і творче мислення; усвідомлення актуальних проблем й пошуку засобів їх вирішення, загострення уваги на суперечностях, які виникають відповідно до конкретних умов), загальнонауковими (розвиток рефлексивних умінь, аналіз і самооцінку власної професійно-педагогічної діяльності, професійно-значущих рис своєї особистості; володіння теоретико-методологічними засадами регулювання відносин інтелектуальної власності, взаємозв'язок знань та їх впорядкування; розуміння причинно-наслідкових зв'язків й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності; аналітичні здібності, дослідницькі навички; навички управління інформацією; організація власних прийомів вивчення інформації) та інструментальними (співробітництво та робота у групі; використання нових технології інформації та комунікації; гнучкість перед викликами швидких змін; безперервне та послідовне отримання студентами необхідних практичних знань і навичок, які сприятимуть їх подальшому професійному росту та кар'єрі; робота з документами; консультування з експертами), удосконалити уміння і навички самостійної навчальної роботи, збирання, опрацювання й аналізу наукової інформації та методичних джерел, сформувати власний стиль наукової, професійно-педагогічної та управлінської діяльності, професійного спілкування.

Водночас, майбутнім експертам у галузі освіти необхідно засвоїти, що метою аудиту є підвищення якості освітнього процесу, вдосконалення діяльності внутрішньої системи забезпечення якості освіти та приведення діяльності у відповідність до вимог законодавства та ліцензійних умов, тому Державна освітня установа «Навчально-методичний центр з питань якості освіти» перспективними цілями у даному напрямі пропонує:

- ✓ визначення у процесі аудиту інтегрального показника якості освітньої діяльності закладу освіти (значення доданої освітньої цінності, яку вдалося чи не вдалося створити закладу освіти); причин, які зумовили зниження чи не досягнення інтегрального показника якості освітньої діяльності, підготовка рекомендацій щодо усунення цих причин;

- ✓ проведення експертизи внутрішньої системи забезпечення якості освіти на предмет її відповідності затвердженим стандартам і рекомендаціям; визначення рівня ефективності її функціонування; підготовка рекомендацій щодо покращення діяльності внутрішньої системи забезпечення якості освіти;

- ✓ проведення експертизи дотримання закладом освіти ліцензійних умов здійснення освітньої діяльності;

- ✓ підготовка висновків щодо дотримання закладом освіти ліцензійних умов здійснення освітньої діяльності [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Експертна діяльність. *Електронний ресурс*. URL: [https:// seiemc. in.ua /ekspertna-diialnist/ekspertna-diialnist](https://seiemc.in.ua/ekspertna-diialnist/ekspertna-diialnist).

2. Перинов С. Б. Подготовка образовательных экспертов в современной России: основные подходы. *Профессиональное образование*. 2013. №10. С. 3-5. С. 5.

3. Чечель И. Д. Эксперт-консультант по вопросам образования: особенности подготовки и направления деятельности. *Электронный ресурс*. URL: <http://iuorao.ru/20120930/222-2012-10-02-08-55-39>